

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

БУЦЬКИХ Ольга Олександрівна

УДК 342.95

**ПРОВАДЖЕННЯ ЗА НОВОВІЯВЛЕНИМИ
ОБСТАВИНАМИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ
СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України.

Науковий керівник

доктор юридичних наук, доцент
МІНКА Тетяна Павлівна,
Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ,
начальник кафедри адміністративного
права та
адміністративної діяльності органів
внутрішніх справ.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
БЕВЗЕНКО Володимир Михайлович,
Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, професор кафедри
адміністративного права юридичного
факультету;

кандидат юридичних наук
БОЯРИНЦЕВА Марина Анатоліївна,
Окружний адміністративний суд міста
Києва, суддя.

Захист відбудеться “   ” лютого 2013 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.142.02 Міжрегіональної Академії управління персоналом за адресою: 03039, м. Київ-39, вул. Фрометівська, 2.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці ім. Ярослава Мудрого Міжрегіональної Академії управління персоналом (м. Київ-39, вул. Фрометівська, 2).

Автореферат розісланий “   ” січня 2013 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. П. Христинченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Україна, проголошена в Конституції демократичною і правовою державою, гарантує кожному право на судовий захист, на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, їх посадових осіб. Концепція вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів сформулювала нові пріоритети: реальне утвердження верховенства права у суспільстві і забезпечення кожному права на справедливий судовий розгляд у незалежному та неупередженому суді.

Важливою гарантією захисту прав і свобод людини у сфері адміністративного судочинства є право на перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами, що є однією з найважливіших гарантій справедливого здійснення правосуддя і дотримання законності в адміністративному судочинстві. Незважаючи на те що провадження за нововиявленими обставинами хоча й має свої завдання, підстави для відкриття провадження, предмет доказування та процесуальну форму, однак практика розгляду і вирішення адміністративними судами цієї категорії справ свідчить про необхідність удосконалення не тільки окремих елементів процесуального порядку перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, а й цілісного підходу до здійснення адміністративного судочинства за нововиявленими обставинами з урахуванням положень міжнародно-правових актів у галузі прав людини.

Дослідження теоретичних засад новоявлених обставин як підстави перегляду судового рішення має важливе значення для подальшого розвитку адміністративного судочинства, а оптимізація правового регулювання порядку розгляду й вирішення цієї категорії справ сприяє оновленню адміністративного процесуального законодавства України у світлі європейських стандартів щодо засобів правового захисту при здійсненні правосуддя адміністративними судами України.

Проблемам перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами приділялась увага фахівців з кримінального (О.Ю. Татаров, В.М. Беднарська) та цивільного процесу (І.В. Бондар).

Запровадження адміністративної юстиції як спеціалізованої форми судового захисту публічних прав і свобод людини зумовило необхідність вироблення теоретичних засад адміністративного процесу, чому присвячено праці В.Б. Авер'янова, Ю.П. Битяка, В.М. Бевзенка, І.П. Голосніченка, В.Ф. Демського, О.В. Кузьменко, Т.О. Коломоєць, А.Т. Комзюка, С.В. Ківалова, І.Б. Коліушка, Р.О. Куйбіди, Р.С. Мельника, Т.П. Мінки, О.М. Пасенюка, Ю.С. Педька, В.Г. Перпелюка, А.О. Селіванова, В.С. Стефанюка, М.М. Тищенко, Н.Ю. Хаманевої, В.І. Шишкіна та ін.

У працях цих учених визначаються загальнотеоретичні основи адміністративного процесу та досліджуються його фундаментальні інститути, і майже не вивченими залишаються особливості перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами у порядку адміністративного

судочинства.

Таким чином, недостатність розробок на теоретичному рівні, наявність прогалин і колізій у чинному законодавстві та, у зв'язку з цим, необхідність проведення комплексного адміністративно-правового дослідження проблеми вдосконалення адміністративного судочинства при перегляді судових рішень за нововиявленими обставинами обумовили вибір теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до наукової теми «Актуальні проблеми державотворення, правотворення та правозастосування» (державний реєстраційний номер 0112U003550), дослідження якої здійснюється в Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ. Її проблематика безпосередньо впливає з положень Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, затвердженої Указом Президента України № 361 від 10.05.2006 р.

Тему дисертації затверджено вченою радою Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ 19 червня 2008 року (протокол № 6).

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертації є дослідження теоретичних та практичних проблем перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами, розроблення пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-процесуального законодавства України з цього питання та практики його застосування.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких *задач*:

- сформулювати поняття провадження за нововиявленими обставинами та розкрити його зміст;
- з'ясувати місце провадження за нововиявленими обставинами серед інших видів перегляду судових рішень та в системі інших видів проваджень;
- сформулювати поняття нововиявлених обставин в адміністративному судочинстві та розкрити їх ознаки;
- здійснити науковий аналіз підстав перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами;
- виокремити принципи, за якими здійснюється провадження за нововиявленими обставинами та з'ясувати особливості їх реалізації при перегляді судових рішень в зв'язку з ново виявленими обставинами;
- охарактеризувати адміністративно-процесуальний статус суб'єктів провадження за нововиявленими обставинами;
- висвітлити особливості судового розгляду адміністративних справ у зв'язку з нововиявленими обставинами;
- надати пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення адміністративного процесуального законодавства та практики його застосування, усунення наявних протиріч і неповноти визначення процесуальних питань.

Об'єкт дослідження – правовідносини, пов'язані зі здійсненням адміністративного судочинства як форми судового захисту прав, свобод та

законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

Предмет дослідження – провадження за нововиявленими обставинами в адміністративному судочинстві України.

Методи дослідження. У процесі дослідження було використано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод, використання якого дозволило скласти цілісну систему уявлень про порядок перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, сутність, зміст та послідовність вчинення процесуальних дій адміністративним судом та іншими суб'єктами провадження.

За допомогою логіко-семантичного методу визначено поняття «нововиявлені обставини», «провадження за нововиявленими обставинами» та запропоновано інші дефініції, сформульовані у дослідженні (підрозділи 1.1, 1.3, 3.1). Історико-правовий метод сприяв дослідженню умов формування інституту перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами (підрозділ 1.1). Порівняльно-правовий метод та метод аналізу надав можливість комплексно проаналізувати положення Конституції України, Кодексу адміністративного судочинства України, міжнародно-правові акти, правові акти Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів України, рішення Європейського Суду з прав людини, судову практику перегляду рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами (підрозділи 1.2, 2.1, розділ 3). Статистичний метод використано в ході вивчення судової практики, що дозволило ефективно дослідити застосування норм, які регламентують перегляд судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами (розділи 2-3). Метод моделювання застосовано для побудови проєктів статей Кодексу адміністративного судочинства України стосовно перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Нормативною основою дисертації є Конституція України, Кодекс адміністративного судочинства України, Цивільний процесуальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, правові акти Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів України, міжнародно-правові акти, процесуальне законодавство Російської Федерації та Республіки Казахстан.

Емпіричною базою дослідження стали матеріали судової практики Європейського Суду з прав людини, Вищого адміністративного суду України, Харківського, Дніпропетровського, Донецького, Луганського та Київського окружних адміністративних судів, Житомирського апеляційного адміністративного суду за результатами перегляду справ у зв'язку з нововиявленими обставинами за 2009-2012 рр., а також узагальнені дані анкетування 84 судей.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертація є одним із перших в Україні комплексним монографічним дослідженням, присвяченим перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами в адміністративному судочинстві. У результаті проведеного

дослідження сформульовано низку положень, що характеризуються науковою новизною й мають важливе теоретичне та практичне значення. Зокрема:

вперше:

– обґрунтовано, що перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами є самостійним видом провадження адміністративного процесу, який має особливі правові ознаки (завдання; суб'єктний склад, підстави відкриття провадження; предмет доказування) та процесуальну форму провадження і за якими цей вид провадження відрізняється від інших видів переглядів судових рішень;

– виокремлено загальні та спеціальні підстави для відкриття провадження за нововиявленими обставинами. Загальною підставою для відкриття провадження за нововиявленими обставинами є наявність об'єкта перегляду – ухвали або постанови суду, що набрала законну силу і якою провадження у справі закінчується. Спеціальною підставою є юридичні факти, які мають істотне значення для вирішення справи по суті, які існували на момент розгляду справи, але не були відомі ні сторонам, ні самому суду при винесенні судового рішення, а також ті, які законом прирівнюються до нововиявлених;

– доведено, що провадження за нововиявленими обставинами включає: обов'язкові процесуальні стадії – 1) відкриття провадження за нововиявленими обставинами, 2) підготовка адміністративної справи до судового розгляду, 3) судовий розгляд адміністративної справи, 4) закриття провадження за нововиявленими обставинами; факультативні процесуальні стадії – 1) апеляційне оскарження, 2) касаційне оскарження;

– запропоновано внести зміни та доповнення до Кодексу адміністративного судочинства України щодо вдосконалення регулювання провадження за нововиявленими обставинами;

удосконалено:

– зміст поняття нововиявлені обставини, під яким запропоновано розуміти юридичні факти, які мають суттєве значення для вирішення справи по суті, але які не були відомі ні сторонам під час розгляду адміністративної справи у суді, ні самому суду при винесенні судового рішення, а також обставини, які прирівняно законодавцем до нововиявлених;

– критерії класифікації суб'єктів провадження за нововиявленими обставинами залежно від: 1) змісту юридичного інтересу на предмет спору та юридичних наслідків щодо результатів та 2) підстав участі;

– поняття провадження за нововиявленими обставинами як врегульовану адміністративно-процесуальними нормами сукупність процесуальних дій, що здійснюються між адміністративним судом і іншими суб'єктами при перегляді судового рішення за нововиявленими обставинами;

дістало подальшого розвитку:

– визначення системи ознак нововиявлених обставин, за якими вони відрізняються від нових обставин, нових доказів та обставин, що змінилися.

Нововиявленим обставинам мають бути притаманні такі ознаки: істотність впливу на висновки суду при вирішенні публічно-правового спору; існування їх в об'єктивній дійсності на момент розгляду публічно-правового спору; невідомість сторонам і суду; такі обставини спростовують факти, прийняті судом до уваги та використані як підстава або мотив винесення судового рішення; мають становити предмет доказування;

- теоретичні положення щодо розмежування понять «адміністративний процес», «адміністративне провадження» та «стадія провадження», «суб'єкти провадження», «учасники провадження»;

- систематизація нововиявлених обставин, які класифіковано на такі групи: 1) юридичні факти, істотні для справи, однак які не були і не могли бути відомі заявникові на час розгляду справи (п. 1 ч.2 ст. 245 КАСУ); 2) юридичні факти, які законодавець прирівняв до нововиявлених обставин пп. 2-5 ч. 2 ст. 245 та ч. 3 ст. 245 КАСУ).

Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю їх використання у:

- *правотворчості* – для розробки і вдосконалення адміністративно-процесуального законодавства та практики його застосування. У результаті дослідження сформульовано пропозиції, які можуть використовуватися у законотворчому процесі, зокрема стосовно внесення змін та доповнень до Кодексу адміністративного судочинства України (лист до Комітету Верховної Ради України з питань правосуддя № 3575 від 30.08.2012 р.);

- *правозастосуванні* – для вдосконалення судової практики адміністративних судів України (акт впровадження Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 07.12.2012 р.);

- *навчальному процесі* – при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративно-процесуальне право» (акт впровадження Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 10.10.2012 р.);

- *науково-дослідній роботі* – для подальшої розробки проблем перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами адміністративними судами України, а також при підготовці відповідних розділів підручників, навчальних посібників, методичних матеріалів (акт впровадження Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 21.09.2012 р.).

Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційного дослідження доповідалися на трьох науково-практичних конференціях: «Теорія і практика правотворчої та правозастосовної діяльності у контексті сучасних інформаційних процесів» (Харків, 2011), «Інноваційна наукова діяльність» (Горлівка, 2011), «Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні» (Дніпропетровськ, 2012).

Публікації. Основні положення та висновки дисертації викладено у п'яти наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях України з

юридичних наук, та трьох тезах доповідей на наукових конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг роботи становить 194 сторінки, з яких 155 – основний текст, список використаних джерел охоплює 170 найменувань і займає 17 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, висвітлено ступінь розробки та методи наукового аналізу, визначено мету і завдання дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, подано відомості щодо публікацій, вказуються форми апробації та впровадження отриманих результатів.

Розділ 1 «Нововиявлені обставини в адміністративному судочинстві України» складається з трьох підрозділів і присвячений дослідженню правової природи нововиявлених обставин в адміністративному судочинстві, визначенню їх місця серед інших видів переглядів та особливостям реалізації принципів провадження за нововиявленими обставинами.

У *підрозділі 1.1 «Поняття нововиявлених обставин в адміністративному судочинстві України»* розкривається зміст поняття «нововиявлені обставини в адміністративному судочинстві», досліджується його співвідношення з однойменними поняттями у кримінальному, цивільному та господарському процесах. Під нововиявленими обставинами автором запропоновано розуміти юридичні факти, які мають суттєве значення для вирішення справи по суті, але які не були відомі ні сторонам під час розгляду адміністративної справи у суді, ні самому суду при винесенні судового рішення, а також обставини, які прирівняно законодавцем до нововиявлених. Таким чином, нововиявлені обставини за своєю юридичною сутністю є фактичними даними, що спростовують факти, які було покладено в основу рішення. Іншими словами, якби нововиявлена обставина була відома суду під час винесення судового рішення, то вона обов'язково вплинула б на остаточні висновки суду. Акцентовано увагу на тому, що необхідними ознаками нововиявлених обставин є, по-перше, їх наявність на час розгляду справи, по-друге, те, що ці обставини не могли бути відомі ані сторонам, ані суду на час розгляду справи.

З використанням історичного методу аналізується становлення та розвиток інституту перегляду судових рішень, на підставі чого зроблено висновок, що така форма перегляду судових рішень давно відома у цивільному та кримінальному процесах, однак є новою для адміністративного процесу. Інститут перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами успадкував та з невеликими змінами закріпив положення, сформульовані у кримінальному та цивільному процесах.

Автором здійснено порівняльно-правовий аналіз наукових концепцій та застосування інституту нововиявлених обставин у кримінальному, цивільному

та господарському процесі. Зроблено висновок, що провадження у справах за нововиявленими обставинами як самостійний вид провадження адміністративного процесу має свої особливості, які визначаються завданнями перегляду, суб'єктивним складом, підставами відкриття провадження та предметом доказування.

Звернено увагу, що у вітчизняному процесуальному законодавстві процес прямого застосування міжнародних норм судами України не сформувався, тому в цьому випадку великого значення набуває інститут перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, оскільки саме через цей інститут можуть у повному обсязі реалізуватися положення Конвенції про захист прав людини та основних свобод та рішення Європейського Суду з прав людини. На підставі вивчення процесуального законодавства Російської Федерації та Республіки Казахстан, що регулює провадження за нововиявленими обставинами, міжнародних правових актів з прав людини, практики Європейського Суду з прав людини запропоновано п. 2 ст. 245 «Підстави для провадження за нововиявленими обставинами» доповнити пунктом 6 такого змісту: «Встановлення Європейським Судом з прав людини порушення положень Конвенції про захист прав людини та основних свобод при розгляді судом конкретної справи, у зв'язку з ухваленням рішення, щодо якого заявник звертався до Європейського Суду з прав людини.

У підрозділі 1.2 «Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами та його місце серед інших видів переглядів» досліджуються особливості перегляду судових рішень в адміністративному судочинстві, визначаються ознаки, які відрізняють провадження за нововиявленими обставинами від інших видів переглядів, передбачених Кодексом адміністративного судочинства України.

Зроблено висновок, що провадження за нововиявленими обставинами є самостійним видом провадження, яке не є доповненням чи різновидом апеляційного або касаційного способів перегляду судових рішень. Для цього виду перегляду характерна наявність спеціальних підстав скасування судового рішення, які йменуються нововиявленими обставинами і які відрізняються від нових обставин, обставин, що змінилися, та нових доказів за часовими ознаками, предметом доказування та істотністю впливу на судові рішення. Виникнення нових обставин, обставин, що змінилися, та встановлення нових доказів є підставою або для перегляду судового рішення в апеляційному, касаційному порядку Верховним Судом України, або для подання нового позову.

На відміну від інших видів переглядів судових рішень провадження за нововиявленими обставинами має особливу мету – перевірити законність та обґрунтованість судового рішення не у зв'язку із судовою помилкою, а в контексті наявності нововиявлених обставин. Об'єктом перегляду у цьому випадку є постанова або ухвала суду, яка набрала законної сили. Суб'єктами звернення про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами можуть бути як особи, які брали участь у справі, так і особи, які

участь у справі не брали, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси чи обов'язки.

Суб'єктом, який переглядатиме справу у зв'язку з нововиявленими обставинами, буде суд тієї інстанції, який першим припустився помилки при вирішенні справи внаслідок незнання про існування цієї обставини. У разі перегляду справи за нововиявленими обставинами законність та обґрунтованість судового рішення переглядається крізь призму співвідношення існуючих матеріалів справи з нововиявленими.

Акцентовано увагу на тому, що провадження за нововиявленими обставинами характеризується особливими завданнями, які вирішує суд, що здійснює перегляд судового рішення: 1) поновити порушені права, свободи та інтереси особи у сфері публічно-правових відносин, коли вичерпано можливості або не можуть бути застосовані механізми інших видів переглядів; 2) здійснити повну, ґрунтовну та об'єктивну перевірку нововиявлених обставин через реалізацію таких принципів адміністративного судочинства як верховенство права, законність, об'єктивність, неупередженість та офіційне з'ясування всіх обставин справи; 3) скасувати незаконне та необґрунтоване рішення адміністративного суду у зв'язку зі встановленням нововиявлених обставин і водночас виключити можливість скасувати постанову або ухвалу суду, які набрали законної сили, без достатніх на те підстав.

У підрозділі 1.3 *«Реалізація принципів адміністративного судочинства у процесі провадження за нововиявленими обставинами»* зроблено висновок, що виконання завдань адміністративного судочинства при перегляді судових рішень за нововиявленими обставинами та ефективність їх реалізації перебуває у прямій залежності від правильного застосування адміністративними судами норм матеріального та процесуального права, в яких відображено правові принципи. Для цього необхідне знання їх змісту, спрямованості та особливостей їх застосування під час судового розгляду справи. Принципи сприяють правильному пізнанню обставин справи та застосуванню адміністративно-процесуальних норм.

Зроблено висновок, що всі без винятку принципи адміністративного судочинства підлягають застосуванню у процесі провадження за нововиявленими обставинами, але з урахуванням особливостей цього виду провадження. Акцентовано увагу на особливостях застосування принципів диспозитивності, офіційного з'ясування всіх обставин справи.

На підставі дослідження практики Європейського Суду з прав людини зроблено висновок, що при перегляді судових рішень за нововиявленими обставинами адміністративним судам слід дотримуватися принципу правової визначеності, який є однією з умов ефективної дії верховенства права. Звернено увагу на те, що принцип правової визначеності закріплює положення про стабільність судового рішення. Європейський Суд з прав людини з цього приводу у своїх рішеннях закріпив позицію, що коли суди остаточно вирішили питання, їхнє рішення не повинно ставитися під сумнів. Недотримання цієї вимоги може мати місце тільки тоді, коли існують суттєві та важливі обставини. Перегляд судового рішення у цьому випадку має здійснюватися у

виняткових випадках з метою виправлення судової помилки.

Розділ 2 «Підстави для перегляду та суб'єкти провадження у справах про перегляд судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами в адміністративному судочинстві України» містить два підрозділи та присвячений аналізу підстав звернення з заявою про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами та норм, що визначають право сторін бути суб'єктами такого провадження.

У підрозділі 2.1 *«Підстави для перегляду судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами в адміністративному судочинстві України»* наголошено, що основною причиною виникнення необхідності перегляду справ у зв'язку з нововиявленими обставинами є неоднакова і не завжди правильна практика визначення судами тих чи інших обставин як нововиявлених. Зокрема, це стосується питання про істотність нововиявлених обставин; про відомість їх суду та учасникам справи на момент судового розгляду.

Аналіз судової практики перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами свідчить, що протягом першого півріччя 2012 р. на розгляді Вищого адміністративного суду України перебувало 178 заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами; до окружних адміністративних судів за аналогічний період надійшло 9062 заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами (протягом першого півріччя 2011 р. – 734.); так само до місцевих загальних судів як адміністративних судів надійшла 183 961 заява про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами (1 375 – за перше півріччя 2011 р.). Усі ці коливання відбуваються внаслідок змін правового регулювання відносин у сфері соціального захисту населення, та зміною юрисдикції судів щодо розгляду окремих категорій адміністративних справ.

Проведене автором дослідження судової практики свідчить, що переважна більшість адміністративних справ, які переглядаються у зв'язку з нововиявленими обставинами, є справи щодо спорів з приводу реалізації публічної політики у сфері соціального захисту громадян (66 %) та з приводу реалізації податкової політики (17 %). 99,2% судових рішень переглядаються відповідно до підстав, передбачених п. 1 ч. 2 ст. 245 КАСУ.

З метою правильного та однакового застосування норм КАСУ обґрунтовано необхідність прийняття Постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України *«Про застосування законодавства про перегляд судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами»*. До Постанови сформульовано пропозиції, згідно з якими під істотними обставинами слід розуміти фактичні дані, підтверджені належними і допустимими доказами, що спростовують факти, які було покладено в основу судового рішення; критерії розмежування нових обставин, нових доказів та нововиявлених обставин.

У підрозділі 2.2 *«Суб'єкти провадження за нововиявленими обставинами в адміністративному судочинстві України»* досліджується адміністративно-процесуальний статус сторін провадження за нововиявленими обставинами та

особливості участі у справі інших осіб, аналізуються їхні права й обов'язки у процесі розгляду та вирішення справи.

Визначено, що суб'єктами провадження за нововиявленими обставинами є: відповідний адміністративний суд; особи, що брали участь у розгляді й вирішенні справи; інші особи, які не брали участь у справі, якщо суд вирішить про їхні права, свободи, інтереси чи обов'язки. Запропоновано класифікацію суб'єктів провадження за нововиявленими обставинами залежно від змісту юридичного інтересу на предмет спору та юридичних наслідків щодо результатів вирішення справи: 1) особи, що мають особистий інтерес – сторони та треті особи; 2) особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб – Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, прокурор, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації та окремі фізичні особи.

Виокремлено дві підстави участі суб'єктів у перегляді справи за нововиявленими обставинами: 1) звернення із заявою до суду з власної ініціативи; 2) вступ у розпочату справу для захисту інтересів сторони або третьої особи за ухвалою суду.

Аналізуючи процесуальні права осіб, яким надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб, зроблено висновок, що, по-перше, ці суб'єкти наділені всім спектром процесуальних прав тієї особи, в інтересах якої вони діють, незалежно від того, брали вони участь у розгляді справи чи ні. По-друге, форми участі цих суб'єктів у перегляді справи у зв'язку з нововиявленими обставинами мають певні особливості: вони можуть брати участь у справі як із власної ініціативи, так і за ухвалою суду; не можуть закінчувати справу примиренням; не можуть підтримувати позовні вимоги, якщо фізична особа, яка має адміністративно-процесуальну дієздатність і на захист прав, свобод та інтересів якої подано адміністративний позов, відмовляється від нього; знайомитися з матеріалами справи, з метою вирішення підстав для подання заяви про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами, знайомитися з матеріалами справи в адміністративному суді.

Розділ 3 «Характеристика провадження за нововиявленими обставинами в адміністративному судочинстві України» складається з двох підрозділів, у яких сформульовано поняття провадження за нововиявленими обставинами, виокремлено стадії цього виду провадження та досліджено порядок здійснення адміністративного судочинства за нововиявленими обставинами.

У підрозділі 3.1 *«Поняття та структура провадження за нововиявленими обставинами в адміністративному судочинстві України»* сформульовано поняття провадження за нововиявленими обставинами, під яким запропоновано розуміти врегульовану адміністративно-процесуальними нормами сукупність процесуальних дій, що здійснюються між адміністративним судом та іншими суб'єктами при перегляді судового рішення за нововиявленими обставинами.

Зроблено висновок, що провадження за нововиявленими обставинами за своїми правовими ознаками (метою, суб'єктним складом, предметом

дослідження) та особливою процесуальною формою характеризується як самостійне провадження адміністративного процесу. Це обумовлено тим, що будь-яке провадження має на меті завершити розгляд справи по суті. Стадія як сукупність процесуальних дій, що здійснюються судом та учасниками судового процесу, об'єднані найближчою, локальною метою.

Сформульовано визначення процесуальної форми провадження за нововиявленими обставинами як урегульованої нормами Кодексу адміністративного судочинства України структури всього адміністративного процесу в цілому, так і окремих його стадій, умов, послідовності, порядку здійснення процесуальних дій та оформлення їх у правових актах.

Стадії провадження за нововиявленими обставинами утворюють структурно обумовлену послідовність дій адміністративного суду, сторін у справі та інших осіб. Провадження за нововиявленими обставинами включає такі основні процесуальні стадії: 1) відкриття провадження за нововиявленими обставинами; 2) підготовка адміністративної справи до судового розгляду; 3) судовий розгляд адміністративної справи (обов'язковий); 4) закриття провадження за нововиявленими обставинами. Провадження за нововиявленими обставинами може містити й факультативні стадії: 1) апеляційне оскарження; 2) касаційне оскарження.

У підрозділі 3.2 «Характеристика стадій провадження за нововиявленими обставинами в адміністративному судочинстві України» аналізується порядок здійснення адміністративного судочинства за нововиявленими обставинами, досліджується об'єкт перегляду, особливості процесуальних етапів кожної стадії провадження.

Звернено увагу на недосконалість законодавчого припису ч. 1 ст. 245 КАСУ, згідно з яким постанова або ухвала суду, що набрала законної сили, може бути переглянута у зв'язку з нововиявленими обставинами. Це проявляється у тому, що законодавець перелічив усі види судових рішень, які можна переглянути у зв'язку з нововиявленими обставинами. Аналіз положень КАСУ та судової практики свідчить, що більшість судових рішень, які приймаються адміністративними судами, мають підпорядковане значення та вирішують окремі процесуальні питання під час підготовки та розгляду справи по суті. Тому обґрунтовано висновок, що перегляду мають підлягати заключні ухвали, що набрали самостійну законну силу (наприклад, про закриття провадження у справі, про залишення заяви без розгляду), й постанови, якими задовольняються або не задовольняються позовні вимоги, та сформульовано відповідну пропозицію про внесення змін до ч. 1 ст. 245 КАСУ.

На стадії відкриття провадження за нововиявленими обставинами суд, по-перше, має з'ясувати наявність приводів для перегляду судового рішення, по-друге, чи є ці обставини істотними для вирішення справи по суті, чи впливають вони на законність та об'єктивність судового рішення. Акцентовано увагу, що судовий розгляд адміністративної справи за нововиявленими обставинами, хоча й здійснюється за правилами, встановленими КАСУ для провадження у суді тієї інстанції, яка здійснює перегляд, однак суд не повинен обмежуватися тільки аналізом винесеного судового рішення з точки зору наявності нововиявлених

обставин, але й дослідити інші матеріали справи з метою її правильного вирішення.

ВИСНОВКИ

У дисертації містяться узагальнення дослідницької роботи й отримані особисто автором нові науково обґрунтовані результати в якісних і кількісних показниках, які в сукупності вирішують конкретне наукове завдання щодо розроблення пропозицій, спрямованих на вдосконалення правового регулювання провадження за нововиявленими обставинами в адміністративному судочинстві України. Їх істотне значення для адміністративно-правової науки підтверджується актами впровадження.

На основі систематизації отриманих результатів сформульовано низку підсумкових узагальнень, які конкретизовано в таких висновках.

1. Сформульовано поняття провадження за нововиявленими обставинами – врегульованої адміністративно-процесуальними нормами сукупності процесуальних дій, що здійснюються між адміністративним судом та іншими суб'єктами при перегляді судового рішення за нововиявленими обставинами.

Провадження за нововиявленими обставинами є важливою гарантією справедливого правосуддя і законності в адміністративному процесі, оскільки передбачає можливість скасування судового рішення, законність та обґрунтованість якого викликає сумнів у зв'язку з виявленням істотних, таких, що становлять предмет доказування у справі, обставин, невідомих суду і заявникові на момент розгляду справи. Це провадження є процесуальним засобом, що забезпечує правильність та обґрунтованість судових рішень з фактичної та процесуальної сторони, захист прав та забезпечення інтересів фізичних, юридичних осіб і держави, а отже, виконання завдань та досягнення мети адміністративного судочинства.

2. З'ясовано місце провадження за нововиявленими обставинами серед інших видів перегляду судових рішень та в системі інших видів проваджень. Доведено, що провадження за нововиявленими обставинами є самостійним, виключним видом провадження адміністративного процесу. Воно характеризується особливими правовими ознаками (метою, суб'єктним складом, предметом доказування, правовими наслідками) та правовою формою, під якою розуміється врегульована нормами Кодексу адміністративного судочинства України структура адміністративного судочинства за нововиявленими обставинами як у цілому, так і окремих його стадій, умови, послідовність, порядок здійснення процесуальних дій та оформлення їх у правових актах, і які надають можливість відрізнити його від інших видів переглядів судових рішень.

3. Під нововиявленими обставинами запропоновано розуміти юридичні факти, які мають суттєве значення для вирішення справи по суті, але які не були відомі ні сторонам під час розгляду адміністративної справи у суді, ні самому суду при винесенні судового рішення, а також обставини, які

прирівняні законодавцем до нововиявлених. Нововиявленими обставинами можуть бути лише ті юридичні факти, що породжують процесуальні наслідки, тобто такі, які є причинами та умовами, що сприяли порушенню закону, прав та інтересів осіб, що брали участь у справі, та впливають на законність і обґрунтованість постановленого без їх урахування судового рішення.

4. Підстави для перегляду судового рішення поділяються на загальні та спеціальні. Загальною підставою для перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами є заключні ухвали адміністративного суду, що самостійно набрали законної сили (наприклад, про закриття провадження у справі, про залишення заяви без розгляду), та постанови, якими задовольняються або не задовольняються позовні вимоги. Спеціальними підставами для перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами є: 1) юридичні факти, тобто істотні для справи обставини, які не були відомі заявникові та суду на час розгляду справи і які впливають на законність та об'єктивність судового рішення (п. 1 ч. 2 ст. 245 КАСУ); 2) юридичні факти, які законодавець прирівняв до нововиявлених обставин пп. 2-5 ч. 2 ст. 245 та ч.3 ст. 245 КАСУ). Нововиявлені обставини відрізняються від нових обставин, обставин, що змінилися, та нових доказів за часовими ознаками, предметом доказування та істотністю впливу на судові рішення.

5. Виокремлено загальні та спеціальні принципи адміністративного судочинства та з'ясовано особливості їх реалізації при перегляді судових рішень за нововиявленими обставинами. Доведено, що перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами повинен відбуватися з урахуванням загальних принципів здійснення правосуддя, зокрема тих, на обов'язкове дотримання яких звертається увага Європейського Суду з прав людини, та які впливають зі змісту положень Конвенції про захист прав людини і основних свобод, ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські й політичні права, Протоколу № 7 до Конвенції про захист прав людини і основних свобод. Одним із таких принципів є принцип правової визначеності, який є умовою ефективної дії верховенства права і який закріплює положення про стабільність судового рішення та неприпустимість його перегляду з метою проведення додаткового розгляду справи для отримання нового рішення. Недотримання цієї вимоги може відбуватися тільки тоді, коли мають місце суттєві та важливі обставини.

6. Охарактеризовано адміністративно-процесуальний статус суб'єктів провадження за нововиявленими обставинами. Встановлено, що суб'єктами провадження за нововиявленими обставинами є відповідний адміністративний суд, особи, що брали участь у розгляді й вирішенні справи, та інші особи, які не брали участь у справі, якщо суд вирішить про їхні права, свободи, інтереси чи обов'язки. Залежно від змісту юридичного інтересу на предмет спору та юридичних наслідків щодо результатів вирішення справи виокремлено такі групи суб'єктів провадження: 1) особи, що мають особистий інтерес – сторони та треті особи; 2) особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб, досліджено їхні права та обов'язки у процесі розгляду і вирішення справи.

7. Висвітлено особливості судового розгляду адміністративних справ у зв'язку з нововиявленими обставинами. Встановлено, що особливістю перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами є те, що його перевірку здійснює той суд, постановою або ухвалою якого переглядається, порядок провадження і правове становище осіб, які беруть участь у справі, є такими, якими вони встановлені для тієї стадії, що закінчилася прийняттям незаконного судового рішення, і яке стало об'єктом перегляду, з урахуванням специфіки для суду першої, апеляційної та касаційної інстанцій, строків позовної давності та інших процесуальних строків. Перевірка законності та обґрунтованості судового рішення здійснюється судом, який переглядає справу за нововиявленими обставинами, шляхом з'ясування правильності дослідження та оцінки доказів, наявних у справі в контексті нововиявлених обставин.

Завданням провадження за нововиявленими обставинами, на відміну від інших видів проваджень адміністративного процесу, є: 1) поновити порушені права, свободи та інтереси особи у сфері публічно-правових відносин, коли вичерпано можливості або не можуть бути застосовані механізми інших видів переглядів; 2) здійснити повну, ґрунтовну та об'єктивну перевірку нововиявлених обставин через реалізацію принципів верховенства права, правової визначеності, диспозитивності, офіційного з'ясування всіх обставин справи; 3) скасувати незаконне та необґрунтоване рішення адміністративного суду у зв'язку зі встановленням нововиявлених обставин, виключивши разом з тим можливість скасувати постанову або ухвалу суду, які набрали законної сили, без достатніх на те підстав.

8. З метою удосконалення адміністративного процесуального законодавства розроблено такі пропозиції.

8.1. Внести зміни та доповнення до Кодексу адміністративного судочинства України:

— назву статті 13 КАСУ «Забезпечення апеляційного і касаційного оскарження рішень адміністративного суду» змінити на «Перегляд судових рішень адміністративного суду», виклавши її в такій редакції: «Особам, які беруть участь у справі, а також особам, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси чи обов'язки, забезпечується право на апеляційне, касаційне оскарження та перегляд судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами, крім випадків, встановлених цим Кодексом»;

— частину 1 статті 245 КАСУ викласти в такій редакції: «Постанова або ухвала суду, якими закінчено розгляд справи і яка набрала законної сили, може бути переглянута у зв'язку з нововиявленими обставинами»;

— до частини 2 статті 245 «Підстави для провадження за нововиявленими обставинами» внести такі зміни та доповнення:

пункт 2.5 викласти в такій редакції: «встановлення Конституційним судом України неконституційності закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом при винесенні судового рішення»;

доповнити пунктом 2.6 такого змісту: «Встановлення Європейським

Судом з прав людини порушення положень Конвенції про захист прав людини і основних свобод при розгляді судом конкретної справи, у зв'язку з ухваленням рішення по якій заявник звертався до Європейського Суду з прав людини»;

— статтю 250 «Відкриття провадження за нововиявленими обставинами» доповнити пунктом 5 такого змісту: «при підготовці заяви про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами до судового розгляду суддя: виносить ухвалу про витребування матеріалів справи; вирішує питання про порядок розгляду справи, про поновлення строку для подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами; вирішує питання про склад осіб, які братимуть участь у справі; з'ясовує, якими доказами сторони обґрунтовують наявність чи відсутність нововиявлених обставин».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Буцьких О. О. Система принципів у стадії перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами в адміністративному судочинстві України / О. О. Буцьких // Право і суспільство: науковий журнал. – 2011. – № 5. – С. 91-99.
2. Буцьких О. О. Проблемні питання визначення поняття «нововиявлені обставини» у теорії процесуального права / О. О. Буцьких // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: збірник наукових праць. – 2011. – № 3. – С. 132-143.
3. Буцьких О. О. Загальна характеристика адміністративно-процесуального статусу учасників провадження у справах щодо перегляду рішень за нововиявленими обставинами в адміністративному судочинстві / О. О. Буцьких // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: збірник наукових праць. – 2011. – № 4. – С. 229-241.
4. Буцьких О. О. Нововиявлені обставини як підстава перегляду судових рішень в адміністративному судочинстві / О. О. Буцьких // Форум права: електронне наукове фахове видання. – 2012. – № 1 [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.nbuu.gov.ua/e-journals/FP/2012-1/12boovac.pdf>.
5. Буцьких О. О. Принцип верховенства права та особливості його застосування адміністративними судами при здійсненні провадження за нововиявленими обставинами / О. О. Буцьких // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: збірник наукових праць. – 2012. – Спец. вип. № 2. – С. 210-216.
6. Буцьких О. О. Особливості стадії провадження за нововиявленими обставинами в адміністративному судочинстві / О. О. Буцьких // Інноваційна наукова діяльність: матеріали наук.-практ. конф. (Горлівка, 27-28 жовт.

2011 р.). – Горлівка, 2011. – С. 103-108.

7. Буцьких О. О. Адміністративно-правові засади впровадження в практичну діяльність ОВС позитивного досвіду. / О. О. Буцьких // Теорія і практика правотворчої та правозастосовної діяльності у контексті сучасних реформаційних процесів: матеріали наук.-практ конф. (Харків, 29-30 жовт. 2011 р.). – Х.: Асоціація аспірантів-юристів, 2011. – С. 67-69.

8. Буцьких О. О. Реалізація принципу правової визначеності у процесі провадження за нововиявленими обставинами / О. О. Буцьких // Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 26 жовт. 2012 р.) – У 3-х ч. Ч. 1 «Загальнотеоретичні, філософські, конституційно-правові та адміністративно-правові проблеми формування правової держави». – Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2012. – С. 134-135.

АНОТАЦІЇ

Буцьких О. О. Провадження за нововиявленими обставинами в адміністративному судочинстві. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Міжрегіональна Академія управління персоналом, Київ, 2013.

У дисертаційній роботі розкрито зміст провадження за нововиявленими обставинами, сформульовано поняття нововиявлених обставин в адміністративному судочинстві, з'ясовано їхні ознаки, за якими вони відрізняються від нових обставин, нових доказів та обставин, що змінилися.

Сформульовано авторське поняття провадження за нововиявленими обставинами як врегульованої адміністративно-процесуальними нормами сукупності процесуальних дій, що здійснюються між адміністративним судом та іншими суб'єктами при перегляді судового рішення за нововиявленими обставинами.

Визначено, що провадження за нововиявленими обставинами є самостійним, виключним видом провадження адміністративного процесу і характеризується особливими правовими ознаками (метою, суб'єктним складом, предметом доказування, правовими наслідками) та правовою формою, під якою розуміється врегульована нормами Кодексу адміністративного судочинства України структура адміністративного судочинства за нововиявленими обставинами як у цілому, так і окремих його стадій, умови, послідовність, порядок здійснення процесуальних дій та оформлення їх у правових актах, і які надають можливість відрізнити його від інших видів перегляду судових рішень.

Ключові слова: адміністративний процес, адміністративне судочинство, адміністративне провадження, нововиявлені обставини, провадження за

нововиявленными обставинами.

Буцких О. А. Производство по вновь открывшимся обстоятельствам в административном судопроизводстве. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Межрегиональная Академия управления персоналом, Киев, 2013.

В диссертационной работе раскрыто содержание производства по вновь открывшимся обстоятельствам, сформулировано понятие вновь открывшихся обстоятельств в административном судопроизводстве, выяснены их признаки, по которым эти обстоятельства отличаются от новых обстоятельств, новых доказательств и изменившихся обстоятельств.

Сформулировано авторское понятие производства по вновь открывшимся обстоятельствам как урегулированной административно-процессуальными нормами совокупности процессуальных действий, которые осуществляются между административным судом и другими субъектами при пересмотре судебного решения по вновь открывшимся обстоятельствам.

Сделан вывод, что производство по вновь открывшимся обстоятельствам является самостоятельным, исключительным видом административных производств и характеризуется особенными правовыми признаками (целью, субъектным составом, предметом доказывания, правовыми последствиями) и правовой формой, под которой понимается урегулированная нормами Кодекса административного судопроизводства Украины структура административного судопроизводства по вновь открывшимся обстоятельствам как в целом, так и отдельных его стадий, условия, последовательность, порядок осуществления процессуальных действий и оформления их в правовых актах, и которые дают возможность отличать его от других видов пересмотра судебных решений.

Производство по вновь открывшимся обстоятельствам является важной гарантией справедливого правосудия и законности в административном процессе, поскольку предусматривает возможность отмены судебного решения, законность и обоснованность которого вызывает сомнение в связи с выявлением существенных, входящих в предмет доказывания по делу обстоятельств, неизвестных суду и заявителю на момент разбирательства дела. Рассматриваемое производство является процессуальным средством, которое обеспечивает правильность и обоснованность судебных решений с фактической и процессуальной стороны, защиту прав и законных интересов физических, юридических лиц и государства, а следовательно, выполнение задач достижение целей административного судопроизводства.

Определено понятие вновь открывшихся обстоятельств в административном судопроизводстве. Под вновь открывшимися обстоятельствами следует понимать юридические факты, имеющие существенное значение для решения дела по существу, но которые не были известны ни сторонам во время разбирательства административного дела в суде, ни самому суду при вынесении судебного решения, а также

обстоятельства, которые приравнены законодателем к вновь открывшимся. Вновь открывшимися обстоятельствами могут быть лишь те юридические факты, которые порождают процессуальные последствия, то есть такие, которые являются причинами и условиями, способствовавшими нарушению закона, прав и интересов лиц, участвовавших по делу, и влияющих на законность и обоснованность без их учета судебного решения.

Особенностью пересмотра судебных решений по вновь открывшимся обстоятельствам является то, что проверку их законности и обоснованности осуществляет тот суд, судебное решение которого пересматривается.

Проверка законности и обоснованности судебного решения осуществляется судом, который пересматривает дело по вновь открывшимся обстоятельствам, путем выяснения правильности исследования и оценки доказательств, имеющих по делу в контексте наличия вновь открывшихся обстоятельств.

Определено, что субъектами производства по вновь открывшимся обстоятельствам являются соответствующий административный суд, лица, которые участвовали в рассмотрении и решении дела, и другие лица, которые не участвовали по делу, если суд решит об их правах, свободах, интересах или обязанностях. В зависимости от содержания юридического интереса на предмет спора и юридических последствий относительно результатов решения дела выделены следующие группы субъектов этого административного производства: 1) лица, имеющие личный интерес, – стороны и третьи лица; 2) лица, которым законом дано право защищать права, свободы и интересы других лиц.

В работе сформулированы предложения по усовершенствованию административных процессуальных норм, регулирующих производство по вновь открывшимся обстоятельствам.

Ключевые слова: административный процесс, административное судопроизводство, административное производство, вновь открывшиеся обстоятельства, производство по вновь открывшимся обстоятельствам.

Butskykh O. O. Proceeding on the reopened circumstances in the administrative rule-making. – Manuscript.

Dissertation on the receipt of scientific degree of candidate of legal sciences on speciality 12.00.07 – Administrative Law and Procedure; Financial Law; Informational Law. – The Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv, 2013.

In dissertation work maintenance of production is exposed on the reopened circumstances, the concept of the reopened circumstances is set forth in the administrative rule-making, their signs, after that these circumstances differ from new circumstances, new proofs and circumstances that changed, are found out.

The authorial concept of production is set forth on the reopened circumstances as well-regulated administratively-judicial norms totality of judicial actions that is folded between an administrative court and other subjects at the judicial second

thought on the reopened circumstances.

Drawn conclusion, that a production on the reopened circumstances is the independent, exceptional type of administrative productions and characterized by the special legal signs (by an aim, subject composition, article of finishing telling, law consequences), and legal form under that the well-regulated is understood the norms of Code of the administrative rule-making of Ukraine structure of the administrative rule-making on again to the reopened circumstances on the whole, so his separate stages, condition, sequence, order of realization of judicial actions and registration of them in legal acts, and that give an opportunity to distinguish him from other types of revision of court decisions.

Keywords: *administrative procedure, administrative rule-making, administrative proceeding, reopened circumstances, proceeding on the reopened circumstances.*